

Priložnosti

Kaj dobrega lahko podjetjem prinese novi koronavirus?

Kljub težkim časom, v katerih so se zaradi pandemije novega koronavirusa znašla slovenska podjetja, je vendarle moč najti luč na koncu tunela. Preverili smo, kaj podjetjem predlagajo direktorice in direktorji panožnih združenj in zbornic, ki delujejo v okviru Gospodarske zbornice Slovenije, in kje sami vidijo priložnosti v tem neobičajnem času.

Andreja Šalamun

Nove okoliščine so priložnost za nove odločitve

»Koronavirus najbrž ne bo obrnil svetovnih gospodarskih pozicij moči na glavo, a globalizacija se bo zavrtela drugače,« je prepričana Vesna Nahtigal, direktorica Združenja kovinskih materialov in nekovin. Meni, da nas bodo nove okoliščine prisilile na drugačno dojemanje (ne)potrebnosti uvoza cenениh izdelkov od drugod. »Izkoristili bomo lastno znanje in priložnosti, ki so bližje, in ustvarili nove slovenske verige vrednosti, na primer embalažo iz slovenskega aluminija za pašteto slovenske proizvodnje,« je optimistična.

Zaveda se, da relativno majhna slovenska industrija na področju velike masovne proizvodnje na globalnem trgu ne more tekmovati individualno. Vendar pa izpostavi, da imamo v nekaterih nišah tradicijo, izkušnje in znanje ter določen tržni delež, da so naša podjetja konkurenčna z znanjem in specifičnimi, tudi visokotehnološkimi proizvodi in tehnologijami.

»Nove okoliščine so priložnost, da hitreje, odločneje in učinkoviteje sprejmemo odločitve, pogojene z novimi dejstvi. V zadnjih mesecih smo kljub izredno zahtevnim razmeram sprejeli veliko dobrih poslovnih odločitev, ki nam postavljajo temelje za dolgoročni, trajnostni razvoj,« še doda Nahtigalova.

Priložnosti tudi v proizvodnji medicinskih pripomočkov

Podjetja, ki delujejo v slovenski elektroindustriji, lahko v tem času najdejo kar nekaj priložnosti, meni dr. Marjan Rihar, direktor Zbornice elektronske in elektroindustrije. Meni, da lahko podjetja glede na priložnosti razvrstimo v dve skupini. V prvo sodijo tiste družbe, ki proizvajajo predvsem program, ki ni avtomobilski, ki torej ne zajema komponent, podsklopov ali sistemov za avtomobile. »Pri teh je ta kriza doslej naredila sorazmerno malo škode. Največja podjetja, ki so proizvajalci hladilno-ogrevalne tehnike, na primer Danfoss, niso imela znatnejših zaustavitev, proizvodnja je bila pravočasno prilagojena na nove razmere in poteka običajno. Trgi obstajajo, povpraševanje

je veliko,« pove Rihar. Sem sodijo tudi podjetja, ki proizvajajo naprave za energetiko, na primer transformatorje, naprave za podporo fotovoltaike in drugih trajnostnih virov energije in podobno. Tudi na tem področju povpraševanje ostaja, proizvodnja trenutno teče večinoma nemoteno. »Vsa ta podjetja imajo tudi svoje poddobavitelje. Prav kriza zaradi novega koronavirusa pa dokazuje, da postajajo daljše logistične poti vse bolj tvegane. Zato večjo priložnost dobivajo dobavitelji iz bližine, iz regije, torej tudi slovenska podjetja, ki pa morajo ustrezno izboljšati kakovost svojih izdelkov,« pravi Rihar.

Druga skupina pa so podjetja, ki so vključena v avtomobilski program. Čeprav so tu razmere generalno precej težje, pa lahko ta podjetja nove priložnosti najdejo v svojih že razvitih vrhunskih tehnologijah. »Tako se lahko na primer Domel, ki je naredil ogromen razvoj na tehnološkem področju, s to tehnologijo in izdelki, ki jih proizvaja, vključuje v programe, ki so trenutno zelo aktualni in bodo najbrž tudi v prihodnje – na primer proizvodnja medicinskih naprav, kot so respiratorji,« pove sogovornik. Doda, da je veliko priložnosti tudi za podjetja, ki delujejo tako na področju elektronske in elektroindustrije kot tudi na področju IKT industrije. »Na tem področju je pričakovati velik razmah potreb po modeliranju različnih pojavov, kot je na primer širjenje virusa. Gre za tehnologije in znanja, ki jih slovenska podjetja na področju elektronike imajo in jih lahko izkoristijo,« poudari Rihar.

Opozori še na eno priložnost, ki jo je razkrila pandemija, in sicer na boljšo organizacijo. »Trenutno stanje je pokazalo, da se bodo morali v proizvodnjah, ki so organizirane kot tekoči trakovi, stvari spremeniti, in sicer predvsem z boljšo organizacijo,« pravi. Kaj konkretno to pomeni? »Že v času te epidemije so mnogi ugotovili, da lahko zgolj z drugačno organizacijo proizvodne linije obvladujejo z veliko manj ljudmi. Če pa pri tem uporabimo še nove tehnologije, na primer daljinsko vodene sisteme, navidežno in obogateno resničnost, kolaborativne robote, se

»Izkoristili bomo lastno znanje in priložnosti, ki so bližje, in ustvarili nove slovenske verige vrednosti,« je optimistična Vesna Nahtigal, direktorica Združenja kovinskih materialov in nekovin.

Gradbeništvo bi moralo prevzeti še bolj pomembno vlogo takoj po koncu ukrepov, ko bi moralo odigrati vlogo motorja pri pokriznem zagonu slovenskega gospodarstva.

odprejo velike priložnosti tako za načrtovalce novih linij, za načrtovalce tehnologij, pa tudi za tiste, ki se ukvarjajo z organizacijskimi rešitvami in zlasti še z opremljanjem zaposlenih z novimi kompetencami,« pojasni Rihar. Doda, da vse zgoraj naštetu kaže neko pozitivno perspektivo in optimizem.

Kovinarji ugotavljajo pomen ustrezne komunikacije

Kriza je s seboj prinesla veliko negotovosti in krizna situacija v podjetju mnogokrat predstavlja trenutek resnice za področje odnosov in komunikacije, pravi Janja Petkovšek, direktorica Združenja kovinske industrije. Ugotavlja, da se vodje (tudi podjetji iz kovinske industrije) soočajo s številnimi izzivi in problemi in da se večinoma zavedajo, da je njihovo reševanje ključno za uspešno prihodnost podjetja. »O krizi v podjetju govorimo takrat, ko je to ogroženo in se bori za preživetje. Običajno gre za situacijo, ko se podjetje sooča s problemi likvidnosti ali celo solventnosti, tokrat pa so se pridružile še negotovosti glede naročil in trganje dobaviteljskih verig. Ukrepi in odločitve, ki prinašajo v podjetju pomembne spremembe, so nujne in neizbežne in pogosto boleče,« ugotavlja sogovornica.

Poudari, da je uvajanje sprememb tako za vodje kot tudi za zaposlene v podjetju izredno zahteven in stresen proces. »Prav zato zahteva odkrito, transparentno in pravočasno podajanje informacij. Podjetja, ki podcenjujejo vlogo komunikacije v krizi, se praviloma soočajo s številnimi zapleti, kot so nezadovoljni in nemotivirani zaposleni, konflikti, tožbe in kazenski postopki ter korenito poslabšanje ugleda podjetja, posledično pa zagotovljeno nižjo konkurenčnost,« opozori.

Večina podjetij kovinske industrije ugotavlja, da je primerna komunikacija z vsemi deležniki ključnega pomena, zagotavlja Petkovškova in doda, da direktorji redno obveščajo svoje zaposlene o sprejetih ukrepih in poslovnih predvidevanjih. »Neustrezno je namreč, da zaposleni iz medijev izvedo za pričakovane spremembe v svojem podjetju, na primer za odpuščanja, nižanje plač in podobno,« opozori sogovornica. Doda, da so podjetja v stalnem kontaktu s svojimi odjemalci oziroma kupci, da izmenju-

jejo informacije o trenutnem dogajanju in skupaj predvidevajo dinamiko bodočih naročil. »Veliko pozornosti posvečajo spremljanju primerne kondicije svojih dobaviteljev, saj brez njihovega doprinosu izvedba posla ni mogoča. Lokalne skupnosti skrbno spremljajo utrip industrije v svojem okolju, zato je stik z župani reden,« še pove Petkovškova. Doda, da so v združenju redno na vezi tudi s finančnimi institucijami in da bodo ob likvidnostnih težavah podjetij to še okrepili. »Zelo se naslanjamo na svoje združenje – redna srečevanja, pogovori in izmenjava dobrih praks med podjetji so zlata vredna dodana vrednost,« poudari sogovornica.

Foto: Zane Modic

»V času epidemije so vse misli usmerjene v reševanje življenj. Osebo v tem vidim plemenitost celotne družbe, da skušamo ščititi drug drugega. Hkrati pa postaja čedalje bolj očitno, kako veliko gospodarsko in družbeno škodo povzroča epidemija, in da bo treba pomagati tudi podjetjem, da ostanejo živa.

Pravi ukrepi, ki jih je pripravila vlada v #PKP1, so bili namenjeni blaženju prvega šoka med različnimi skupinami prebivalstva. Za podjetja so bili oblikovani ukrepi kritja čakanja na delo za upravičena podjetja z možnostjo 7 dnevne prekinitve na mesec; razbremenitev delodajalcev vseh pokojninskih prispevkov; nadomestilo za višjo silo v breme proračuna za upravičena podjetja; pa tudi oblikovanje poroštevne sheme za moratorij na bančna posojila.

V drugem valu ukrepov je v ospredju likvidnostni paket. Vlada je na pozive gospodarstva zagotovila ustrezno višino poroštev. Se pa na GZS zavzemamo, da bi se dvignil najvišji znesek odobrenih novih posojil, in sicer z 10 % na 20 % letnega prometa in 2-kratnik letnih stroškov dela. Prav tako ne želimo, da se nova posojila po tej shemi izključujejo z interventnim zakonom o odlogu starih posojil, torej da podjetja, ki so uveljavljala moratorij na bančna posojila ne bi bila izločena iz koriščenja poroštevne sheme po #PKP2.

Velika pričakovanja imamo do #PKP3, ki se pripravlja z namenom ponovnega zagona podjetij. Prinesel naj bi predvsem skrajšan delovni čas, posebne ukrepe za najbolj prizadete panoge, upamo pa tudi na odkup in zavarovanje terjatev.

Gospodarstva, ki bodo uspela podjetja čim prej spraviti nazaj na obrate, kot so bili pred krizo, bodo bolj uspešna in hitrejša pri izhodu iz krize, ki jo je povzročil covid-19. Zato se vse države trudijo, da so njihovi protikrizni paketi hitri, ukrepi pa enostavni, razumljivi in dostopni, kar mora biti tudi cilj Slovenije. Naša velikost je v tem oziru lahko tudi prednost.

Sonja Šmuc, generalna direktorica GZS

Gradbeniki pričakujejo pomembno vlogo pri zagonu gospodarstva

»Na Zbornici gradbeništva in industrije gradbenega materiala vidimo izjemno pomembno vlogo gradbeništva že v času krize oziroma ukrepov proti koronavirusu, kjer bi moralo delovati kot pomemben blažilec ohlajanja gospodarstva,« pravi Jože Renar, direktor Zbornice gradbeništva in industrije gradbenega materiala – ZGIGM. »Še bolj pomembno vlogo pa bi gradbeništvo moralo prevzeti takoj po koncu ukrepov, ko bi moralo odigrati vlogo motorja pri pokriznem zagonu slovenskega gospodarstva, saj se bodo mnoge dejavnosti, ki so vpete v mednarodno sodelovanje, obujale zelo počasi,« nadaljuje.

GZS se je na iniciativo njenih združenj (ZGIGM, ZSI in ZING) s temi izzivi že obrnila na Ministrstvo za okolje in prostor RS ter Ministrstvo za gospodarski razvoj in tehnologijo RS, kjer so, pravi Renar, predloge in rešitve zbornice pozdravili. »Tako kot minister za infrastrukturo se tudi oni strinjajo, da je treba investicije vzbuditi in odpraviti vse ovire, ki onemogočajo učinkovito pridobivanje vseh vrst okoljskih, gradbenih in drugih dovoljenj ter umeščanja objektov v prostor, saj so naši postopki v primerjavi z razvitimi okolji preveč birokratski in počasni,« pravi. Doda, da so odzivi ključnih ministrstev in vlade pozitivni. »Moramo pa biti pozorni, da se bodo stvari nadaljevale. Želimo si, da bi bile vse dane obljube realizirane,« še poudari Renar. gg